

**OPPONENSI VÉLEMÉNY KÖSZEGI BOTOND: ADVANCES IN
BEHAVIORAL INDUSTRIAL ORGANIZATION CÍMŰ MTA DOKTORI
ÉRTÉKEZÉSÉRŐL (BUDAPEST, 2014. JANUÁR, 163 OLDAL)**

1. Általános megjegyzések

Az értekezés rendkívül jól szerkesztett, alapos szakirodalmi áttekintést és három területen egyéni eredeti gazdasági modelleket hozó munka a pszichológiai gazdaságtan területéről.

Az opponens feladata nem könnyű. Mint kognitív pszichológus a gazdaságelméleti megoldásokhoz nehéz lenne hozzászólnom. Ugyanakkor a munka általános megfontolásokat is tartalmaz, melyek a közgazdaságtudomány és az egyéni gazdasági szereplőkről szóló pszichológia viszonyát illetik.

A magam korlátozott hozzáértése alapján úgy érzem, a jelölt általános hozzáállását két tétel fejezi ki:

- a. „psychology and economics is a field of economics rather than psychology” (2. o.), vagyis nem gazdaságpszichológiáról, hanem inkább pszichológiai gazdaságtanról van szó.
- b. Miközben a gazdasági döntésekben résztvevő individuumok számos pszichológiai korlát és preferencia hatálya alatt működnek, a vállalatok valódi profitmaximalizálók, amelyek nem mutatják a kérdéses pszichológiai jelenségeket (3.o.).

A értekezés érdemi része az önkontroll, a piaci árverseny, és a kiárúsítások modelljét adja meg.

Az értekezés fontosabb érdemei és eredményei

A munka nagy erényének tartom, hogy egyszerre tudja bemutatni a viselkedéses gazdaságtan szemléletét, és ajánl a konkrét modellekben tesztelhető modelleket egy nem pszichologizáló viselkedéses közgazdaságtan számára.

Az utóbbi téren tényszerű felismeréseit és modelljeit nem tudom értékelni, ugyanakkor meggyőzőnek érzem. :

2. *Néhány kritikai megjegyzés és kérdések*

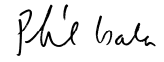
- az egyéni viselkedéses gazdasági modellek és az intézményes (vállalati) viselkedés kettőségénél joggal kínálkoznak azok az egyéni viselkedésre megfogalmazott kettős modellek, melyek jellegzetes mintája Kahnemann „gyors és lassú” általánosítása. Hogyan értelmezi a disszerens saját racionális modelljében az egyénre vonatkozott intuitív és reflektív, kogníció-metakogníció kettősségeket?
- Az önkontrollal kapcsolatos modellnek kínálkozik ennek összevetése a modern társadalomtudományokban fél évszázada előtérben álló késleltetett kielégülési (delayed gratification) mintázattal. Társadalmi réteke, etnikai és életkori csoportok problémáinak elemzésében kulcsfogalomról van szó. Kérdésem, hogy mindez a tapasztalati adathaémaz hogyan kapcsolható össze az önkontroll javasolt gazdasági modelljével.

3. *Értékelés és javaslat*

Az értekezést jelentős integratív erőfeszítés eredményének tartom. Sokat tett azért, hogy tisztábban lássuk a viselkedésgazdaságtan lehetséges modelljeit. Modeljeinek empirikus hozama is feltehetően meggyőző.

Javaslom az értekezés alapján az MTA doktori cím odaítélését és a nyilvános s vita kitűzését.

Budakeszi, 2014. augusztus 2.

Pléh Csaba
egyetemi tanár